

Ран Босилек (1886–1958)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

РАН БОСИЛЕК Е ПСЕВДОНИМ НА ГЕНЧО СТАНЧЕВ НЕГЕНЦОВ, БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ, ПОЕТ И ПРЕВОДАЧ.

Роден е на 26-ти септември 1886г. в Габрово. Завършва Априловската гимназия в Габрово и известно време след това работи като учител (1904–1908). За своите малки ученици написва първото си детско

стихотворение „На косичка“, публикувано в списание „Светулка“ през 1906 г. Следва славянска филология и право в Софийския университет (1908–1910), завършва право с докторат в Брюксел (1916). Известно време е адвокат, но обичта му към децата става причина да започне да пише за тях.

Участва в редактирането на списание „Светулка“, редактира вестник „Врабче“. Работи като редактор в издателство „Хемус“, където излиза сп. „Детска радост“ – едно от най-известните детски издания в България. Председателства Дружеството на детските писатели и е един от създателите на художествено оформената детска книга в България.

Ран Босилек е автор, съчетаващ рядката дарба на лирика и прозаика. Малко са българите, които да не са чели като деца „Косе-Босе“, „Палави ръчички“, „Патиланско царство“,

„Родна реч“, „Я кажи ми, облаче ле бяло“. А може би повечето от нас, връщайки се към детските си години, си спомнят най-вече за това стихотворение: ■

Родна стряха

*Бяла, спретната къщурка.
Две липи отпред.
Тука майчина милувка
сетих най-напред.*

*Тука под липите стари
не веднъж играх;
тука с весели другари
скачах и се смях ...*

*Къщичке на дните златни,
кът свиден и мил!
И за царските палати
не бих те сменил!*

Дора Габе (1886–1983)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО ѝ

БЪЛГАРСКА ПОЕТЕСА И ПРЕВОДАЧКА.

Дора Петрова Габе (истинско име: Изидора) е родена в с. Харманлък, днес Дъбовник, Варненска област, през 1886 г. (под влияние на женската си суетност тя сочи по-късна година на раждане – 1888, която по-нататък цитират и някои справочници). Завършва гимназия във Варна, записва естествени науки в Софийския университет (1904), следва френска филология в Женева и Гренобъл (1905–1906). Учителка по френски език в Добрич (1907). От 1911 до 1932 г. пребивава многократно (във връзка с преводаческата си дейност) в чужбина – в Полша, Германия, Швейцария, Австрия, Чехия, Франция, Великобритания. През

Птици

*Като залутан звън през теб минавам, свят,
като на сън вървя през теб, живот чудесен,
раздавам се като трошици хляб,
изпявам се като най-чиста песен.*

*Ти като приказка със хиляди очи,
оставяш ми ръцете вечно с празни длани,
а някаква съдба ме гледа и мълчи
и тъй е страшно нейното мълчание!*

*Завиждам им, на птиците, небесните сестри
за пълната сърца със радости и грижи –
по пътя начертан върху ясното небе
редицата им сребърна се ниже ...*

20-те и 30-те години на миналия век изнася в България и зад граница бе-седи по проблемите на българската литература и за съдбата на Добруджа. Дора Габе е сред учредителите на Българския ПЕН-клуб (1927) и негова дългогодишна председателка. Съветничка е по културните въпроси в Българското посолство във Варшава (1947–1950), представителка на България в международните конгреси на ПЕН-клубовете, в международни срещи на писатели, пре-

водачи и дейци на културата. Член на Националния комитет за защита на мира и на Комитета за балканско сътрудничество.

В първите стихотворения на Дора Габе преобладават интимни мотиви. Тя е автор, както на поетични книги за възрастни („Теменуги“, „Земен път“, „Лунатичка“, „Неспокойно време“, „Почакай, слънце“, „Невидими очи“, „Сгъстена тишина“, „Глъбини“, „Светът е тайна“), така и на стихосбирки за деца. Книгите ѝ за деца от

20-те до 60-те години на 20-ти век са настолно четиво на няколко поколения български деца, принадлежат към класиката на детското литературно наследство. Публикува също пътеписи, разкази, есеистична проза, импресии и литературни статии във вестници, списания и детски периодични издания.

От 1917 до края на живота си Дора Габе развива и активна преводаческа дейност. Превежда от полски, чешки, руски, френски и гръцки език. ■

Ванга (1911–1996)

100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО ѝ

Вангелия Пандева Гущерова (известна като Ванга, Петричката врачка, Баба Ванга или Лея Ванга) често е наричана българска пророчица, заради приписваната ѝ способност да вижда съдбата на човека, който я посещава, и да предсказва събития.

Родена е на 31-ви януари 1911 г. в Струмица. Майка ѝ умира докато тя е невръстно дете, а когато баща ѝ е мобилизиран в българската армия през Първата световна война, тя живее наглеждана от съседите. В детството си Ванга не проявявала никакво наличие на свръхестествени способности. Бащата ѝ се жени повторно и през 1923 година се мести да живее в родното си Ново село. Там, на 12-годишна възраст, Ванга загубва зрението си вследствие на внезапна буря, при която е отнесена от силна вихрушка и след дълго търсене е открита затрупана с камъни и пръст в една нива. Три години живее в дом за слепи, а след смъртта на втората си майка се прибира къщи, за да се грижи за по-малките си братя и сестри.

Постепенно започват да ѝ се приписват пророчески способности. Твърди се, че помогнала на баща си да намери откраднатата овца, като точно описала двора, в който била скрита. Става известна през годините на Втората световна война, когато отчаяни хора, загубили връзка с близките си, отиват при нея с надежда, че ще ги намерят.

В повечето случаи предсказанията на Ванга имат неясна формулировка, но достоверността им изведнъж излиза на бял свят, след като събитията се случат.

Казват, че е предрекла смъртта на баща си и на брат си Васил. През 1941 г. рекла на сестрите си: „Тате ще си тръгне на Димитровден.“ Баща ѝ починал на 8 ноември същата година – постарому Димитровден. В края на май 1944 г., когато по-големият ѝ брат решил да стане партизанин, Ванга настойчиво го молела: „Не отивай, ще те убият на 23 години!“ Васил наистина загинал на своя 23-ти рожден ден.

Славата ѝ стига и до София. Първият политик, който я посещава, е цар Борис III. През 1942 г. една съседка ѝ го довежда като непознат човек. Според очевидци Ванга му казва: „Расте твоята държава, разпрострял си се много нашироко, но бъди готов да се събереш отново в орехова черупка. Помни датата 28 август.“ Когато мъжът си тръгва съседката им съобщава, че това е българският цар. Той умира на 28 август 1943 г. и е погребан в орехов ковчег. По това време Ванга вече се е омъжила и живее в Петрич, където пред къщата ѝ вечно има опашка от хора.

Много от предсказанията на Петричката врачка са документирани с магнетофонни записи или за тях свидетелстват видни личности. Ван-

га предрича разпадането на Чехословакия, на Съветския съюз, връщането на Симеон Сакскобургготски, но не като цар, и дори потъването на руската атомна подводница „Курск“.

Ванга има пророчества, отнасящи се за далечното бъдеще, включително и за XXII век. Затова думите ѝ не могат да бъдат забравени, ще се съпоставят със събитията и вероятно ще предизвикват смайване. Въпреки опитите на учените да изследват феномена Ванга, те така и не успяват да намерят обяснение за удивителната ѝ дарба.

Ванга умира на 11-ти август 1996 г. ■

